

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 30.8.2021 г.
COM(2021) 494 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА И ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

**Обобщение на годишните доклади за изпълнението на оперативните програми,
съфинансирани от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица
през 2019 г.**

Обобщение на годишните доклади за изпълнението на оперативните програми, съфинансирани от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица през 2019 г.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Фондът за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица (FEAD) спомага за преодоляването на най-тежките форми на бедност в ЕС, като например хранителния недоимък, детската бедност и бездомността. За периода 2014—2020 г. по линия на FEAD е налична помощ на обща стойност¹ от 3,8 милиарда евро (по текущи цени). ЕС предоставя до 85 % от финансирането, което се допълва от собствените ресурси на държавите членки. По този начин общата стойност на фонда достига около 4,5 милиарда евро.

Държавите членки могат да използват фонда по два начина:

- за оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане (ОП I); и/или
- за оперативна програма за социално приобщаване (ОП II).

Подпомагането с храни и/или основното материално подпомагане трябва да бъдат допълнени от съпътстващи мерки, като образователни дейности за насърчаване на здравословно хранене и съвети за приготвяне и съхранение на храна, психологическа и терапевтична подкрепа, програми за умения, съвети за управление на бюджета на домакинството, социални дейности и дейности за свободното време и предоставяне на правни услуги.

В съответствие с посоченото правно основание² настоящото обобщение се основава на националните годишни доклади за изпълнението на оперативните програми за 2019 г., които Комисията е получила от държавите членки³. Следователно настоящият доклад не включва новите разпоредби, приети от съзаконодателите през 2020 г. в отговор на пандемията от COVID-19.

Въпреки това, както и в предходни години, в настоящия доклад се включват развитията и финансовата информация след 2019 г., когато има такива, по-специално за инициативите на Комисията след избухването на пандемията и други инициативи, както и за следващата многогодишна финансова рамка (МФР) за периода 2021—2027 г.

През отчетната година, т.е. преди пандемията от COVID-19, делът на лицата, изложени на риск от бедност или социално изключване, намалява за седма поредна година, като от 21,9 % през 2018 г. той е намалял до 21,4 % през 2019 г. Делът на хората, изправени пред тежки материални лишения, е намалял от 5,9 % през 2018 г. до 5,4 % през 2019 г. Изразено в население това са 27,3 милиона души, което представлява спад с 2,4 милиона в сравнение с предходната година.

---

¹ Регламент (ЕС) № 223/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2014 г. относно Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица (ОВ L 72, 12.3.2014 г., стр. 1). Регламентът беше изменен през август 2018 г. чрез изменение на Финансовия регламент: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?qid=1537946431022&uri=CELEX:02014R0223-20180802>.

² Член 13, параграф 9 от Регламент (ЕС) № 223/2014.

³ Всички 27 държави членки са предоставили доклад за изпълнението. Закъснението във времето по отношение на цялостното обобщено докладване се дължи на това, че всички доклади за изпълнението на държавите членки са подадени до края на септември 2020 г., а не до края на юни 2020 г., поради изключителните обстоятелства, причинени от пандемията.

Въпреки това 107 милиона души продължават да са изложени на риск от бедност или социално изключване. ЕС не успя да постигне целта си за 2020 г. да намали броя на лицата, изложени на риск от бедност или социално изключване, с поне 20 милиона; до края на 2019 г. ЕС успя да намали техния брой само с 10 милиона. Децата, поспециално тези на нискоквалифицирани родители, и хората с увреждания са изправени пред значително по-голям риск от бедност или социално изключване. Като цяло 23,1 % от децата (на 16 години или по-млади) са били изложени на риск от бедност или социално изключване през 2019 г. Делът на обитателите на жилища с изключително лоши условия⁴ — една от най-ярките прояви на бедност — възлиза на 3,8 % през 2019 г., което представлява намаление със само 0,2 % в сравнение с 2018 г. Взети заедно тези статистически данни показват, че като цяло ситуацията с бедността в ЕС се е подобрила до 2019 г.

Въпреки това се наблюдава нарастваща загриженост относно голямо нарастване на бедността, тъй като е много вероятно пандемията от COVID-19 да изостри ситуацията, което може да обърне тенденцията, наблюдавана до 2019 г. Пандемията вероятно е довела до нарастване на броя на семействата, изложени на риск от бедност или социално изключване, както и в по-широк план на неравенствата в обществото в областта на образованието и психичното здраве⁵. Следователно групите от обществото в най-неравностойно положение продължават да се нуждаят от подкрепа.

2. БЪДЕЩО РАЗВИТИЕ НА РАВНИЩЕ ЕС

С цел да се реагира на пандемията от COVID-19 бяха приети две инвестиционни инициативи в отговор на коронавируса (CRII). Втората от тези специални инвестиционни инициативи (CRII+)⁶, приета през април 2020 г., осигурява изключителна гъвкавост при използването на европейските структурни и инвестиционни фондове. Освен това с нея се въвеждат специфични мерки за подкрепа, насочени към подпомагане на най-нуждаещите се, чрез изменение на правилата за прилагане на програмата по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица и чрез осигуряване на възможност за управляващите органи, партньорските организации и другите заинтересовани страни да реагират бързо на възникващите предизвикателства. Така например вече е възможно да се предоставят подпомагане с хранителни продукти и основно материално подпомагане чрез ваучери, както и да се осигуряват лични предпазни средства, като по този начин се намалява рискът от заразяване на тези, които предоставят помощ и съдействие. Също така беше въведено съфинансиране от 100 % за финансовата 2020—2021 година. До края на април 2021 г. приемането на Инвестиционната инициатива в отговор на коронавируса (CRII) и Инвестиционната инициатива в отговор на коронавируса плюс (CRII+) доведе до 12 предложения за изменение на програмата по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица в 9 държави членки

---

⁴ Делът на обитателите на жилища с изключително лоши условия се определя като процент на лицата, обитаващи жилище, което се смята за пренаселено и в същото време има най-малко една от следните характеристики за лоши жилищни условия: течащ покрив, без баня/душ или вътрешна тоалетна, или жилище, което се смята за твърде тъмно.

⁵ „Growing up in lockdown: Europe’s children in the age of COVID-19“ („Да растеш в условия на ограничителни мерки: децата на Европа в ерата на COVID-19“), <https://www.eurochild.org/resource/growing-up-in-lockdown-europes-children-in-the-age-of-covid-19/>.

⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/qanda_20_574.

(Австрия, Испания, Франция, Хърватия, Унгария, Люксембург, Италия, Португалия и Румъния): 8 изменения с цел възползване от съфинансиране в размер на от 100 % и 4 изменения, насочени към въвеждане на спешни мерки в отговор на пандемията от COVID-19.

Освен това през декември 2020 г., като част от Европейския инструмент за възстановяване Next Generation EU, влезе в сила Помощта за възстановяване в полза на сближаването и териториите на Европа (REACT-EU)⁷. Чрез Помощта за възстановяване в полза на сближаването и териториите на Европа се предоставят допълнителни ресурси за текущите програми по линия на политиката на сближаване, като същевременно се позволява на държавите членки да вложат допълнителни ресурси в програмата по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица. За да се осигури бързо предоставяне, държавите членки ще получат значително предварително финансиране (11 %), така че да могат незабавно да разпределят допълнителните ресурси, като отново от тях няма да се изисква да предоставят национално съфинансиране.

За многогодишната финансова рамка за периода 2021—2027 г. Фондът за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица е интегриран в Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) с цел подобряване на синергиите между фондовете. За да се засили подкрепата за социално приобщаване, в Регламента относно Европейския социален фонд плюс⁸ е предвидено изискване най-малко 25 % от направлението при споделено управление на ЕСФ+ да бъдат разпределени за насърчаване на социалното приобщаване (в сравнение с 20 % от Европейския социален фонд за периода 2014—2020 г.) и всяка държава членка да разпредели поне 3 % за справяне с материалните лишения — настоящата ключова цел на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица.

Въз основа на предложение на Комисията Съветът прие Препоръка за създаване на Европейска гаранция за децата⁹. Тази инициатива е конкретен резултат от плана за действие на Европейския стълб на социалните права и прилага принцип 11 от Стълба, който предвижда, че децата имат право на достъпно образование и грижи в ранна детска възраст с добро качество и на защита от бедност. С препоръката се отправя призив към държавите членки да гарантират, че децата в нужда (т.е. хора под 18 години, живеещи в домакинства, изложени на риск от бедност или социално изключване) имат безплатен и ефективен достъп до редица ключови услуги, включително поне едно здравословно хранене на всеки учебен ден, както и ефективен достъп до здравословно хранене като цяло. С препоръката държавите членки се насърчават да:

- подкрепят достъпа до здравословна храна не само в учебните дни, но и извън тях, включително чрез подпомагане в натура или финансова подкрепа;
- гарантират, че стандартите за хранене в заведенията за образование и грижи в ранна детска възраст и в учебните заведения отговарят на специфичните хранителни потребности;

⁷ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/QANDA_20_948.

⁸ Регламент (ЕС) 2021/1057 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за създаване на Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1296/2013.

⁹ Препоръка (ЕС) 2021/1004 на Съвета от 14 юни 2021 г. за създаване на Европейска гаранция за децата.

- ограничат рекламирането и наличието на храни с високо съдържание на мазнини, сол и захар в заведенията за предучилищна подготовка и грижи в ранна детска възраст, както и в учебните заведения; както и
- да предоставят подходяща информация на децата и семействата относно здравословното хранене на децата.

3. КООРДИНАЦИЯ НА ФОНДА ЗА ЕВРОПЕЙСКО ПОДПОМАГАНЕ НА НАЙ-НУЖДАЕЩИТЕ СЕ ЛИЦА НА РАВНИЩЕ ЕС

За управляващите органи експертната група по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица продължава да бъде основният форум за обмен на информация относно изпълнението на фонда. Експертната група проведе две срещи през 2019 г. и четири срещи през 2020 г., за да обсъди аспекти във връзка с изпълнението на програмата по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, по-специално съпътстващи мерки, дарения на храна, одити, координация с други фондове на ЕС, опростени варианти на разходите и електронни ваучери. През 2020 г. дневният ред на срещите включваше и отговора на кризата, свързана с пандемията от COVID-19, включително съответните изменения на Регламента относно Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица. През октомври и декември 2020 г. експертната група по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица проведе съвместна среща с техническата работна група на Европейския социален фонд.

Що се отнася до отношенията със заинтересованите страни, в периода между 2016 г. и края на 2019 г. Комисията беше домакин на 18 срещи на мрежата на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица. На всяка среща участниците имаха възможност да представят проучвания на отделни случаи и да споделят предизвикателства и решения по отношение на конкретни аспекти от изпълнението по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, например целеви дейности за достигане до най-нуждаещите се — като например децата, бездомните лица и възрастните хора. Една от срещите през 2019 г. беше с акцент върху наблюдението и оценката на фонда, като бяха подчертани значителните усилия от страна на управляващите органи и партньорските организации. Дейностите в мрежата по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица продължиха през 2020 г. и 2021 г. с първата годишна конференция на общността на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица (октомври 2020 г.), която предостави възможност да се направи равностметка на постиженията на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица и да се обсъдят бъдещите предизвикателства. През февруари 2021 г. беше проведен тематичен семинар, на който бяха обсъдени нови бенефициери на мерки, финансирани по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, както и нови практики, въведени по време на кризата, свързана с COVID-19. В съответствие с Регламента Комисията също така беше домакин на годишни срещи на равнище ЕС през 2018 г. и 2019 г., ръководени от представители на партньорските организации. Акцентът на тези срещи беше преходът към нов етап на изграждане на капацитет.

4. НАПРЕДЪК ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПЕРАТИВНИТЕ ПРОГРАМИ¹⁰

4.1. Финансово изпълнение

Финансовото изпълнение на програмите по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица през 2019 г. е в съответствие с очакваната тенденция. След като непрекъснато се увеличаваха — от 569,5 милиона евро през 2016 г. на 633,3 милиона евро през 2017 г. и 762,2 милиона евро през 2018 г. — общите допустими публични разходи, заделени за програмата по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, намаляха до 608 милиона евро през 2019 г. Това намаление съответства на значителния дял от бюджета на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, вече заделен през предходните години.

В края на 2019 г. заделените съвкупни средства (за периода 2014—2019 г.) възлизаха на близо 3 340 милиона евро, което представлява 74 % от общите ресурси по програмите (в които се включват фондове на ЕС и национално съфинансирани). Плащанията към бенефициери леко намаляха през 2019 г. (478,5 милиона евро) спрямо 2018 г. (501,2 милиона евро), но остават значително над тези от предходните години (412,8 милиона евро през 2017 г. и 435,2 милиона евро през 2016 г.). Вж. таблица I от приложението¹¹ за подробна финансова разбивка по показатели и по държави членки.

В заявленията за плащане, подадени от държавите членки до Комисията през 2019 г., допустимите публични разходи бяха в размер на 663,9 милиона евро. Това представлява значително увеличение спрямо предходните години (346,4 милиона евро през 2018 г., 478,2 милиона евро през 2017 г. и 353,4 милиона евро през 2016 г.), дължащо се отчасти на гъвкавостта, с която държавите членки разполагат при подаването на заявленията си за плащане. Общата стойност на заявленията за плащане, подадени до Комисията за периода 2014—2019 г., възлиза на 1888,3 милиона евро.

Към 31 декември 2019 г. Комисията е извършила междинни плащания в общ размер на 1,5 милиарда евро (2,0 милиарда евро в края на 2020 г., представляващи 52 % от общия размер на разпределените средства за периода 2014—2020 г.). Финансовото изпълнение по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица като цяло е според предвиденото и съответства на напредъка на програмата на място (вж. следващия раздел). Освен това към днешна дата са извършени много малък брой автоматични отмени на бюджетни задължения¹².

¹⁰ Цифрите представят ситуацията за периода на програмиране 2014—2020 г., изпълнен до 31 декември 2019 г., както е отчетен до 21 октомври 2020 г. в годишните доклади за изпълнение.

¹¹ Няколко държави членки са актуализирали някои стойности на общите показатели за Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица за вложените ресурси за 2015 г., 2016 г., 2017 г. и 2018 г. Поради това е възможно стойностите, докладвани в този раздел, да се различават от публикуваните през предходните години.

¹² Само при Обединеното кралство се наблюдава автоматична отмяна на бюджетни задължения, тъй като то взе решение да не изпълнява Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица. На 20 януари 2020 г. Обединеното кралство писмено информира Комисията за оттеглянето си от оперативната програма за подпомагане с храни и/или основното материално подпомагане в рамките на програмата по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица за периода от 1 януари 2014 г. до 31 декември 2020 г.

4.2 Изпълнение на място

Обхват на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица и профил на крайните получатели

През 2019 г. подпомагането по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица продължи в 26 държави членки въз основа на постигнатия през предходните години напредък¹³. Повечето държави членки (22 от 26) предоставиха подпомагане с хранителни продукти и/или основно материално подпомагане и предложиха съпътстващи мерки (ОП I — вж. таблица 1), като в системата за мониторинг относно основното материално подпомагане за първи път беше използвано информационно-технологично докладване¹⁴. Четири държави членки продължиха да изпълняват програми за социално приобщаване (ОП II — вж. таблица 1).

Таблица 1. Вид на подпомагането, предоставено през 2019 г.

ОП	Вид подпомагане	Държава членка
ОП I	Хранителни продукти	Белгия, България, Естония, Испания, Финландия, Франция, Малта, Полша, Португалия, Словения (10)
	Основно материално подпомагане	Австрия (1)
	И двата вида	Кипър, Чехия, Гърция, Хърватия, Унгария, Ирландия, Италия, Литва, Люксембург, Латвия, Словакия (11)
ОП II	Социално приобщаване	Германия, Дания, Нидерландия, Швеция (4)

Източник: SFC2014

През 2019 г. приблизително 12,2 милиона души са се възползвали от подпомагане с хранителни продукти по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, над 800 000 милиона са получили материално подпомагане, а около 30 000 са се възползвали от подпомагане за социално приобщаване. Според консервативна оценка общо над 12,5 милиона души са се възползвали от подкрепата по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица¹⁵. Най-съществените увеличения в броя на крайните получатели са отчетени във Франция (450 132 повече спрямо 2018 г.), Хърватия (132 675 повече), Латвия (58 904 повече), Ирландия (42 713 повече) и Финландия (34 229 повече). И обратно, 17 държави членки са отчетели намаляване на броя на крайните получатели, най-вече Италия (594 297 по-малко спрямо 2018 г.)¹⁶, Гърция (70 961)¹⁷, както и Чехия, България, Полша и Словакия.

¹³ Румъния не е предоставила подпомагане през 2019 г. поради забавяния при преоформянето на оперативната си програма вследствие на институционални промени, като към тях се добавят проблеми във връзка с възлагането на обществени поръчки.

¹⁴ Италия е започнала да разпределя основно материално подпомагане през 2018 г. съгласно мярка 4, но не е въвела нищо в системата за мониторинг.

¹⁵ При оперативните програми, по които както подпомагането с хранителни продукти, така и основното материално подпомагане се предоставят на едни и същи лица, очевидното припокриване на данни от годишния доклад за изпълнение е извадено при отчитането на обобщените стойности.

¹⁶ Според годишния доклад за изпълнението на Италия спадът в броя на крайните бенефициери може да се дължи на прилагането на реформата за гарантиран минимален доход („*Reddito di Cittadinanza*“), както и на повишеното качество на предаването на данни благодарение на развитието на ИКТ.

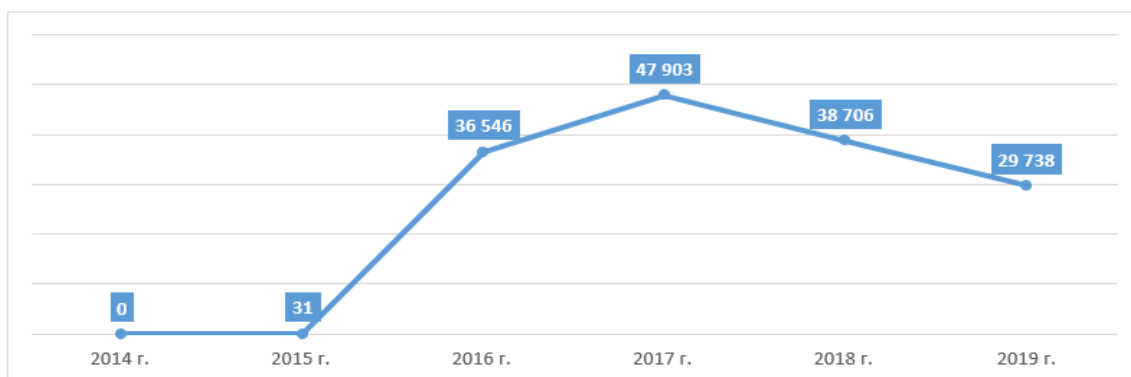
¹⁷ Трябва да се внимава при сравняване на данните с цифрите от предходната година поради промените в системата за мониторинг на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, посочени в годишния доклад за изпълнение.

Освен това Румъния продължава да се сблъсква с проблеми при изпълнението (вж. по-долу).

Графика 1. Брой лица, получаващи подпомагане с хранителни продукти и/или основно материално подпомагане (милиони)

Графика 2. Общ брой лица, получаващи подпомагане за социално приобщаване

Източник: SFC2014

Цялостният профил на крайните получатели на подпомагане по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица се запазва до голяма степен непроменен. Както и през предходните години, малко под половината (49 %) от всички подпомогнати са били жени. Почти 30 % от наличното подпомагане е било предназначено за деца, следвани от мигранти, лица с произход от друга държава или лица от малцинствени общности (10 %) и бездомни лица (7 %). През 2019 г. 8 % от крайните получатели на подпомагане по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица са били лица на възраст от 65 и повече години, а 5 % са били хора с увреждания. Тези данни представляват приблизителни оценки от партньорските организации и към тях следва да се подхожда с повишено внимание.

Около 30 % от получените подпомагане с хранителни продукти, основно материално подпомагане или подпомагане за социално приобщаване през 2019 г. са били деца. Този дял леко се е увеличил в сравнение с предходните години. В няколко държави членки децата са получили най-голям дял от подпомагането с хранителни продукти — по-специално в Кипър, Чехия, Хърватия, Унгария и Малта, където този дял варира между 42 % и 92 % от общия брой на крайните получатели. По подобен начин в Кипър, Ирландия, Унгария и Австрия е бил голям дялът на децата като крайни получатели на основно материално подпомагане — той варира между

86 % и 100 %. В програмите в тези държави е включено специално подпомагане за децата.

Карте 1. Национални примери за обхващане на децата

През 2019 г. повечето държави членки, които са насочили подкрепа към децата, продължават да изпълняват дейности, започнати през 2018 г.

Чехия: В Чехия се предоставя субсидирано хранене в училище за деца в неравностойно положение. Смята се, че висококачественото приготвяне и доставяне в ученическите столове и бюфети на храна за деца в предучилищна и начална училищна възраст насърчава по-добрата посещаемост на училището от учениците. Броят на училищата, които участват в подобни схеми, непрекъснато се увеличава. Що се отнася до материалното подпомагане, стоките, разпространявани в Чехия, включват пет вида храна за кърмачета и преходни млека за различни възрастови групи, както и детски храни.

Кипър: Децата представляват най-голямата част от крайните получатели както на хранителни продукти (92 %), така и на материално подпомагане (100 %). Безплатни ястия, приготвени в училищни столове, се предоставят на ученици в неравностойно положение. Като материално подпомагане на уязвимите родители на новородени се предоставя пакет „бебешка зестра“, който включва основни потребителски стоки за грижа за бебето.

Хърватия: По линия на училищна програма се предоставя подпомагане на деца, които живеят в бедност или са изложени на риск от бедност. Тези деца получават ястия в училище, както и ученически раници и други учебни материали.

Германия: Германия насочва подкрепата си към деца на мигранти от ЕС в предучилищна възраст (до 7 години), като им предлага образование в ранна възраст. Германия също така подкрепя и техните родители, като им предлага подкрепа за родители.

Унгария: Децата представляват голямата част от крайните получатели. Децата от бедни семейства получават подпомагане под формата на пакети с храна и основно материално подпомагане. Подпомагането с хранителни продукти, предоставено на бедни, бременни жени, също може да предотврати излагането на новородените им деца на материални лишения.

Ирландия: Децата от семейства, които използват хранителни банки, също се възползват от тези схеми. Комплектите със стоки от първа необходимост за дома (с включени комплекти за бебета), които се предоставят на бежански семейства, преместващи се в нови домове, също са от полза и за децата. Също така през 2019 г. деца на кандидати за международна закрила, живеещи в жилища, осигурени от държавата, са получили училищни комплекти.

Австрия: Подкрепата под формата на ученически раници и други учебни материали е насочена пряко към децата в училищна възраст, чиито семейства имат минимални доходи.

Гърция: Децата се възползват от разпределението на подпомагане с хранителни продукти и също така получават специфично материално подпомагане, включително ученически раници и канцеларски материали. Към децата са насочени специфични съпътстващи мерки, като например специфична психосоциална подкрепа за деца, услуги за реализиране на права и социално приобщаване, социално обучение и

културни и творчески дейности.

Латвия: Децата получават специфична подкрепа. Тя включва i) пакети с хранителни продукти за кърмачета и малки деца, разделени на три вида пакети според възрастта: 7—12 месеца, 13—18 месеца, и 19—24 месеца; ii) комплекти хигиенни материали за кърмачета и малки деца на възраст от 0 до 24 месеца — четири вида комплекти, 0—6 месеца, 7—12 месеца, 13—18 месеца, 19—24 месеца; iii) индивидуални учебни помагала за деца на възраст от 5 до 10 години; и iv) индивидуални учебни помагала за деца на възраст от 11 до 16 години. За да се предотврати дискриминация, в Латвия специално се гарантира, че училищните материали (като ученически раници) не включват цветове, форми и рисунки, насърчаващи стереотипните възприятия за момичета и момчета.

Около 10 % от крайните получатели са мигранти, лица с произход от друга държава или лица от малцинствени общности. Все пак този дял може да бъде подценен, тъй като информацията за мигрантите, които получават подпомагане, невинаги се докладва поради съображения за защита на данните (Гърция, Франция и Словакия). Като цяло мигрантите са най-голямата група, следвани от бежанците и лицата, търсещи убежище.

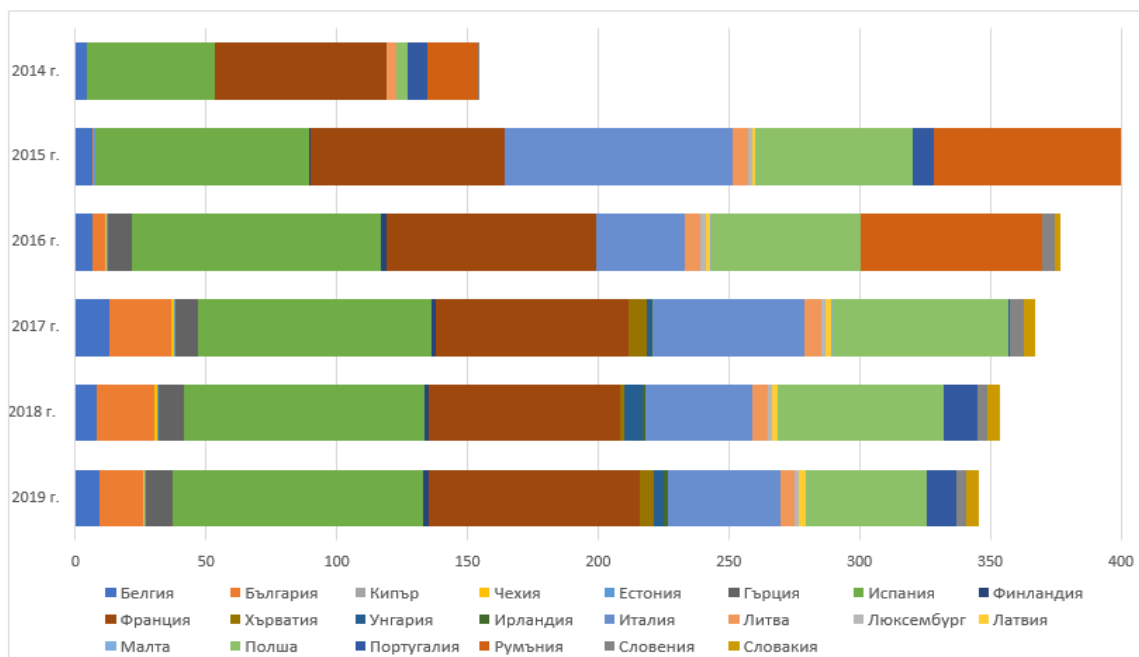
Приблизително 7 % от крайните получатели на подпомагане по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица са бездомни лица, като дялът им остава стабилен през 2018 г. и 2019 г. Особено трудно е обаче да се оцени броят на бездомните лица, тъй като те не са регистрирани и често не са склонни да предоставят каквато и да е лична информация. В Чехия, Франция и Ирландия повече от 13 % от крайните получатели, които са получили подпомагане с хранителни продукти, са били бездомни лица. В Италия дялът на бездомните лица, които получават подпомагане, продължава да намалява в сравнение с 2018 г. и 2017 г.

ОП I — Подпомагане с хранителни продукти

През 2019 г. продоволствената помощ остава като цяло стабилна в сравнение с предходната година, въпреки че от 2016 г. се наблюдава тенденция на леко намаляване. Около половината от 21 държави членки, които изпълняват ОП I увеличават или поддържат количеството разпределени хранителни продукти. Като цяло през 2019 г. са доставени малко по-малко храни, отколкото през 2018 г., като увеличението, особено в Испания, Франция и Италия, се компенсира от намаляване в Полша и България¹⁸.

¹⁸ Като се има предвид размерът на техните програми, тези пет държави членки (Испания, Франция, Полша, Италия и България) съставляват 82 % от общото количество доставена храна през 2019 г. и следователно всяка промяна в извършените от тях доставки значително влияе върху обобщената тенденция. Въпреки това прогнозното количество на хранителни продукти, разпределени от тях на краен получател, съответства на това в другите държави членки.

Графика 3. Подпомагане с хранителни продукти, предоставено през периода 2014—2019 г. (хиляди тона), по държави членки

Източник: SFC2014

Повече от половината (55 %) от подпомагането с хранителни продукти включваше млечни продукти и брашно, хляб, картофи и други продукти, съдържащи скорбяла. Делът на млечните продукти е особено висок във Франция и Испания. Във Финландия, Латвия, Словакия и Италия е бил висок делът на брашното, хляба, картофите и другите съдържащи скорбяла продукти (50 % и повече). Разпределеното количество плодове и зеленчуци (общ показател за крайните продукти 4 — вж. приложението) и месо, яйца, риба и морски дарове (общ показател за крайните продукти 5 — вж. приложението) продължава да нараства през периода 2017—2019 г., съответно до 17,5 % и 8,5 % през 2019 г. Количеството на мазнините и на маслата варира в различните държави членки, като средната стойност е 5 %. Делът на полуфабрикатите¹⁹ е сравнително висок в Ирландия (25 %), но иначе е разумно нисък и намалява с около 9 % в целия ЕС, особено поради значителния спад в Унгария (от около 36 % през 2018 г. до около 18 % през 2019 г.). Разходите за разпределена храна на човек варират значително в различните държави членки и през различните години. Това се дължи главно на количеството и вида на разпределяните хранителни продукти (например висок процент на пресни продукти), както и на степента на подпомагането.

Всички 21 държави членки, които разпределят хранителни продукти — с изключение на Кипър — са ги предоставили под формата на стандартизирани пакети с храна. Четиринадесет държави членки също така са предоставили и ястия: Белгия, България, Кипър, Чехия, Гърция, Испания, Финландия, Хърватия, Унгария, Ирландия, Италия, Латвия, Полша и Словакия. Някои от тези държави членки са предоставили и готови ястия на ученици (Кипър, Чехия, Гърция и Хърватия) или на бездомни лица (Унгария, Ирландия, Италия, Латвия, Полша и Словакия).

¹⁹ Полуфабрикатите включват готови за консумация сухи продукти, хранителни продукти с дълъг срок на годност, приготвени смеси и закуски.

Хранителната банка в Естония продължава да работи в тясно сътрудничество с местните органи и да си сътрудничи с общините, за да достигне възможно най-близо до домовете на хората Благодарение на добрата комуникация между партньорите, както и през 2018 г., през целевия период са разпределени 95 % от всички пакети, представляващи подпомагане с хранителни продукти. Както и през предходните години, доставките на храни от партньорски организации в България, Кипър, Унгария и Испания бяха изцяло финансирани по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, като такъв е случаят и в Гърция за 2019 г.

ОП I — Основно материално подпомагане

Размерът на основното материално подпомагане се е увеличил значително. През 2019 г. държавите членки са разпределили 19,2 милиона евро за основно материално подпомагане — с 42 % повече в сравнение с 2018 г., като се има предвид, че през 2018 г. тази сума нарасна с 44 % в сравнение с 2017 г. За разлика от 2018 г. обаче увеличението не се дължи предимно на това, че допълнителни държави членки са започнали да предоставят основно материално подпомагане²⁰, а по-скоро на широко разпространената възходяща тенденция при предоставяне на материално подпомагане. Увеличенията особено ясно се отчитат при Австрия, Гърция, Хърватия и Латвия. Както и през предходната година, седем държави членки са продължили да разпределят основно материално подпомагане (Кипър, Чехия, Унгария, Ирландия, Литва, Люксембург и Словакия). Италия започна да отчита напредък в основното материално подпомагане след началото на прилагането му през 2018 г., предоставяйки основни стоки на бездомни лица. По-голямата част от стоките са разпределени в четири държави членки: Австрия, Гърция, Хърватия и Унгария (вж. фигура 4). Мерките за подпомагане на домакинствата в Италия са специално насочени към бездомните лица, но тези лица получават помощ и в Чехия, Гърция, Хърватия и Словакия и са били снабдени с продукти за лична хигиена и други консумативи. В Чехия, Хърватия и Италия те са получили и кухненско оборудване (тези лица, които са били настанени отново или са живели в несигурно жилище) и дрехи, а в Чехия, Гърция, Хърватия и Италия те са получили спални чували/одеяла.

Училищните пособия и продуктите за лична грижа за семейства с деца продължават да бъдат най-важните артикули от основното материално подпомагане, разпределяни по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица. През 2019 г. разпределените артикули сред семейства с деца включват канцеларски и училищни материали (Австрия, Гърция, Хърватия, Унгария, Ирландия и Латвия), ученически раници (Австрия, Гърция, Хърватия и Латвия), пакети за грижа за бебета (Кипър, Гърция, Хърватия, Унгария и Ирландия), спортна екипировка (Гърция и Хърватия) и облекло (Гърция, Хърватия и Италия). В Гърция, Унгария, Люксембург, Латвия и Словакия са предоставяни и артикули като препарат за пране, крем и сапун за бебета и малки деца, мокри кърпички и пелени.

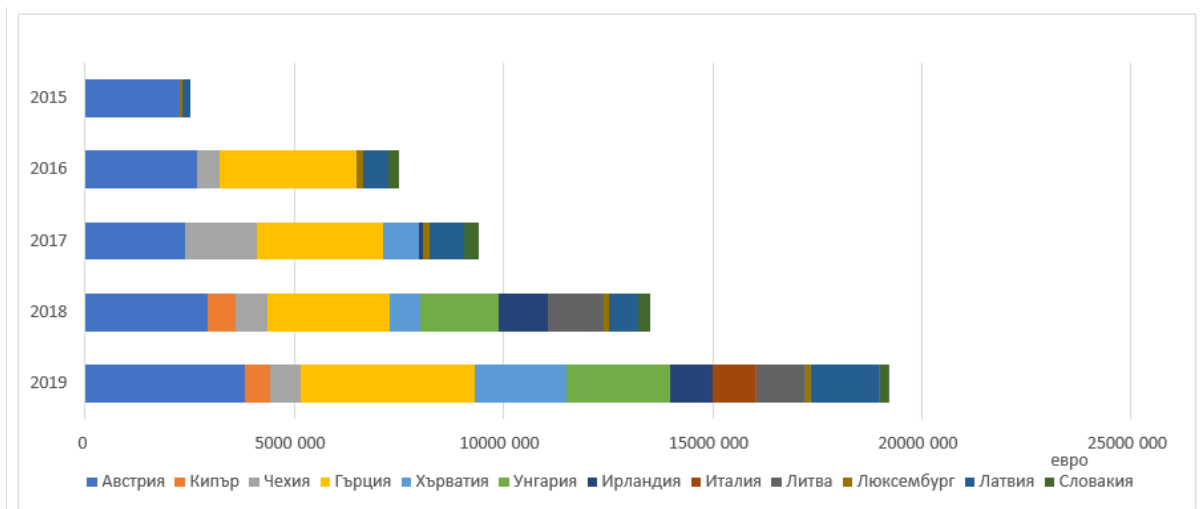
---

²⁰ Италия започна да предоставя основно материално подпомагане през 2018 г. и да измерва това подпомагане през 2019 г. То обаче представлява само около 15 % от общото увеличение на материалното подпомагане.

Графика 4. Обща парична стойност на стоките за периода 2014—2019 г. по вид

Графика 5. Обща парична стойност на стоките за периода 2014—2019 г. по държави членки

Източник: SFC2014

ОП I — Съпътстващи мерки

В съответствие с Регламента относно Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица държавите членки, които през 2019 г. са изпълнявали програми по ОП I, също така са въвели и съпътстващи мерки. Повечето държави членки продължават да предлагат множество съпътстващи мерки. Например:

- В Австрия във всеки начален пакет за училище е включена брошура, обхващаща няколко теми, включително информация за други услуги, като финансово обучение, продоволствена помощ и разпределение на дрехи, както и полезни съвети за училище за деца;
- В Естония е разпространен нов брой на списание „Help“, който съдържа списък с контакти на полезни организации и рецепти за използване на храната, включена в пакетите; както и
- Полша допълнително е разширила обхвата на предлаганите съпътстващи мерки, като е включила дейности като физиотерапия и тренировъчни упражнения за хора със затлъстяване, насочени към предотвратяване на заболявания на гръбначния стълб.

Другите мерки включват:

- широкомащабен социално-професионален интеграционен проект, основан на различни „Magasins Citoyens“ (магазини за граждани)²¹, разположени в центъра на град Ла Лувиер, които предлагат множество услуги (напр. магазин за дрехи втора употреба и подкрепа за лица, търсещи работа), създадени от CPAS (обществените центрове за социални дейности) (Белгия);
- услуга „Образователна психология“, която подпомага интегрирането и предоставянето на подкрепа за деца със сензорни или интелектуални затруднения или тежки затруднения в обучението чрез програми като „Програми за ограмотяване в гимназиите“ (Кипър); както и
- „Солидарност в област Драма²²“, социално партньорство в помощ на възрастните хора (Гърция).

Повечето държави членки изпълняват комбинация от съпътстващи мерки и само някои избраха да се съсредоточат едва върху една или две дейности. Съпътстващите мерки, изпълнени през 2019 г. (вж. фигура б) включват:

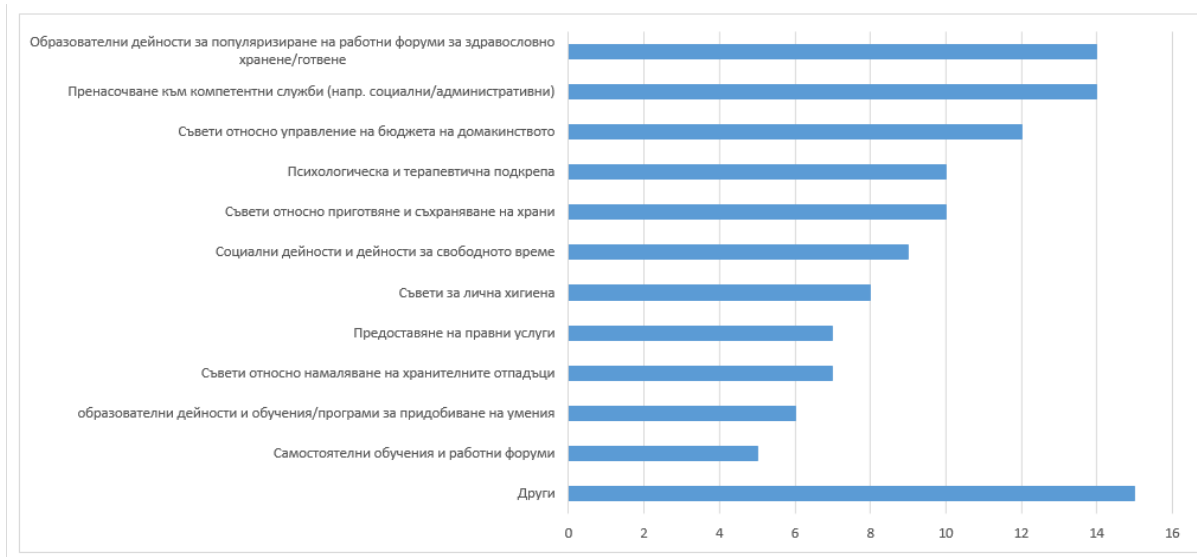
- съвети относно приготвянето на храната и съхранението ѝ (България, Чехия, Естония, Финландия, Франция, Хърватия, Литва, Латвия, Полша, Португалия и Словакия);
- образователни дейности за насърчаване на здравословното хранене, напр. готварски семинари (Белгия, България, Чехия, Естония, Финландия, Франция, Гърция, Хърватия, Ирландия, Италия, Литва, Люксембург, Латвия, Полша и Словакия);
- съвети относно намаляване на хранителните отпадъци (Белгия, България, Хърватия, Люксембург, Латвия, Полша и Португалия);
- съвети относно личната хигиена (Белгия, България, Чехия, Хърватия, Унгария, Латвия, Полша и Словакия);
- насочване към компетентните служби (например социални/административни) (Австрия, Белгия, България, Чехия, Естония, Испания, Финландия, Франция, Хърватия, Ирландия, Италия, Люксембург, Латвия и Словакия);
- самостоятелни обучения и работни форуми (Чехия, Гърция, Хърватия, Малта и Словения);
- психологическа и терапевтична подкрепа (Кипър, Чехия, Гърция, Франция, Хърватия, Унгария, Италия, Литва, Полша, Словения и Словакия);
- съвети относно управлението на бюджета на домакинството (Белгия, България, Чехия, Естония, Гърция, Франция, Хърватия, Ирландия, Италия, Литва, Латвия, Полша, Португалия и Словакия);
- социални дейности и дейности за свободното време (Чехия, Естония, Финландия, Франция, Гърция, Хърватия, Латвия, Малта и Словения);
- образователни дейности и обучения/програми за придобиване на умения (Франция, Гърция, Хърватия, Малта, Полша и Словения);
- предоставяне на правни услуги (Чехия, Франция, Хърватия, Ирландия, Италия, Литва и Полша);

²¹ <https://www.cpas.lalouviere.be/les-magasins-citoyens>.

²² Град и община в североизточна Гърция

- други съпътстващи дейности (Австрия, Белгия, България, Кипър, Чехия, Естония, Испания, Финландия, Франция, Гърция, Италия, Люксембург, Малта, Полша и Словения), включително услуги за лична подкрепа, грижи за възрастни, социален транспорт, подкрепа за достъп до права и подкрепа в училище.

Графика 6. Видове съпътстващи мерки, изпълнени през 2019 г. (n=22)

ОП II — Социално приобщаване

Както и в предходните години, държавите членки, които прилагат ОП II²³ (Германия, Дания, Нидерландия и Швеция), са изпълнили действия за социално приобщаване.

В Германия основната дейност е била насочена към достигане до новопристигналите възрастни и бездомни лица и към подобряване на достъпа им до мерки за консултиране и подкрепа. Германия вече е надхвърлила различни цели в тази област. Близко 90 % от новопристигналите възрастни и бездомни лица, които са участвали в дейностите за социално приобщаване през 2019 г., продължават да използват социални услуги (спрямо цел от 70 %²⁴), в съответствие с ролята на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица като отправна стъпка към по-голямо социално приобщаване. Общият брой на бездомните лица и лицата, изложени на риск от бездомничество, които са получили съвети до 2019 г., възлиза на 26 830 — което вече е над 25 % от специфичната за програмата цел. Добър напредък беше отбелязан и по отношение на обхващането на новопристигнали деца в ранна възраст (16 674) и техните родители (19 113)²⁵. Следователно целта за достигане до 19 700 деца и родители до 2020 г., както е предвидено в ОП, е постижима.

В Дания условията за бездомни лица — включително тези от други държави от ЕС с разрешение за пребиваване в Дания — бяха подобрени благодарение на достъпа до приюти и до социални работници. Чрез информационни дейности тези лица получават временно настаняване и достъп до складови помещения и успяват да

²³ Държавите членки прилагат „оперативна програма за социално приобщаване на най-нуждаещите се лица“ (наричана също „ОП II“) в подкрепа на дейности, които са различни от активните мерки на пазара на труда, състоят се в предоставянето на нефинансова, нематериална помощ и имат за цел социалното приобщаване на най-нуждаещите се лица.

²⁴ Тази цел е определена в Оперативната програма и се отнася за целия срок на програмата.

²⁵ Възраст между 2/3 и 6/7 години, въпреки че тези възрастови граници могат да варират в зависимост от контекста в държавата членка и достъпа до предучилищно образование.

участват в социални дейности и програми, които да им помогнат да повишат своите шансове за наемане на работа. Общо 2169 лица са се възползвали от тези дейности за периода 2014—2019 г., което вече надхвърля с 55 % поставената цел от 1400 лица за периода на програмиране 2014—2020 г.

В Нидерландия проектът „Възрастни хора в квартала“ продължава и през 2019 г. и включва 581 участници. Този брой е по-малък отколкото през 2018 г. и 2017 г. Целта на проекта е да се намали социалното изключване сред възрастните хора в неравностойно положение. Всички обхванати лица са на възраст над 65 години. Общият брой на участниците за периода 2014—2019 г. е 2855 — което представлява 57 % от общата цел (5000). Въпреки че с настоящите темпове целта за 2020 г. все още е малко далечна, основният постигнат резултат е, че след една година в програмата около 81 % от включените възрастните хора все още продължават да са част от нея, 45 % заявяват, че са разширили своята социална мрежа, а 63 % — че са подобрили своите цифрови и финансови умения. През 2019 г. приблизително една трета от участниците са били мигранти. Нает е персонал със специфични езикови умения, за да се преодолеят езиковите бариери.

Програмите за социално приобщаване в Швеция се състоят от два вида подкрепа: насърчаване на здравето и предоставяне на основна информация относно шведското общество, насочена към хората в неравностойно положение, които идват от други държави на ЕС или от ЕИП. Основните целеви групи са бездомни лица (или лица, изложени на риск от бездомничество), мигранти, лица с произход от друга държава, малцинствени общности, както и жени. Досега програмата е обхванала 2674 души, включително 658 през 2019 г. Процентът на лицата, включени при изпълнението на ОП, които заявяват, че разполагат с подобрени условия за управление на здравето и личната хигиена, се е повишил от 38 % през 2016 г. на 70 % през 2019 г. Процентът на лицата, които заявяват, че са получили подкрепа или подпомагане, се е повишил устойчиво — от 43 % през 2016 г. до 93 % през 2019 г. Целта от 40 % за двата показателя е била надхвърлена в значителна степен.

Пречки пред изпълнението

17 държави членки са докладвали за пречки пред изпълнението. Повечето от тях са докладвали за предизвикателства, свързани със срокове и закъснения при предоставяне на помощта (Белгия, България, Чехия, Дания, Франция, Гърция, Полша, Португалия и Румъния). Някои от закъсненията са били пряк резултат от проблеми с възлагането на обществени поръчки, възникнали през предходната година (напр. вж. Румъния по-долу). Други предизвикателства са били свързани със:

- логистиката, напр. неспазване на принципите за рационално управление на запасите — „първа входяща, първа изходяща“ (Белгия, Естония, Хърватия, Латвия, Полша и Португалия);
- крайните получатели, напр. липса на информираност, проблеми при достигането до тях (Хърватия, Нидерландия, Полша, Швеция и Словакия);
- мониторинга и оценката (Италия, Малта, Румъния и Швеция), напр. трудности при събирането на данни от крайните получатели, и новата система за мониторинг (в Италия), която е в процес на изграждане;
- липса на капацитет на партньорските организации (Дания, Унгария, Италия и Полша); както и

- правни трудности, свързани главно с възлагане на обществени поръчки във връзка с помощта (България, Нидерландия, Португалия и Румъния).

Само Дания е докладвала за „липса на капацитет на управляващите органи“ като пречка пред изпълнението. През 2019 г. Румъния все още не успява да се справи с предизвикателствата и забавянето при възлагане на обществени поръчки поради няколко жалби, подадени от отхвърлените участници. Освен това Министерството на образованието на Румъния не е подало никакво искане за финансиране за учебни материали. Това води до невъзможност за разпределяне на продоволствено или материално подпомагане за трета поредна година. Министерството на европейските фондове — управляващ орган по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица в Румъния — се опитва да помогне за решаването на проблема през следващия отчетен период.

Гъвкавостта на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица и тясното сътрудничество между управляващите органи и партньорските организации помогнаха на държавите да преодолеят редица от тези пречки. В някои държави членки (като Италия, Ирландия и Франция) управляващите органи провеждат редовни срещи с партньорските организации и съответните заинтересовани страни, насочени към обсъждане и подкрепа на изпълнението на програмата.

Общи принципи

В член 5 от Регламента относно Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица са предвидени принципи, които следва да се прилагат еднакво при проектирането и изпълнението по линия на фонда. Те включват допълване на финансирането, равенство между половете, борба с дискриминацията, избягване на хранителни отпадъци, балансирано хранене, обществено здраве и аспекти, свързани с екологията и климата. Държавите членки следва да спазват тези принципи и да докладват за тях в своите годишни доклади за изпълнението.

Държавите членки представят доклади относно начина, по който спазват тези общи принципи.

Те прилагат принципа на допълване чрез координиране с други инструменти за финансиране, с цел избягване на двойно финансиране и увеличаване на обхвата на помощта. В Естония Статистическият институт на Естония²⁶ съставя и представя прегледи за припокриването на участници в мерките на Европейския социален фонд и получатели на продоволствена помощ чрез програмата по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица. Малта съставя подробен списък на проектите на Европейския социален фонд, които допълват програмата по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица. Малта също така преглежда заявленията, получени чрез фонд „Убежище, миграция и интеграция“, за да избегне двойно финансиране и да гарантира взаимно допълване между тази мярка и програмата по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица. В Португалия един и същ управляващ орган наблюдава както програмата по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, така и оперативна програма „Социално приобщаване и наемане на работа“ на Европейския социален фонд, с оглед на факта, че двата фонда се допълват взаимно. В Словакия дейностите по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица се използват,

²⁶ Статистическият институт на Естония е държавна агенция, която отговаря за изготвянето на официална статистика.

за да се установят нуждите на крайните получатели, които след това се удовлетворяват с по-дългосрочни решения чрез други фондове, а именно дейности за социално приобщаване, финансирани от Европейския социален фонд. В Италия мярката за подкрепа на бездомни лица се изпълнява чрез интегриран подход с Европейския социален фонд, с оглед осигуряване на по-дългосрочна подкрепа за социално приобщаване в допълнение към материалното подпомагане.

Всички държави членки отчитат спазването на принципите за равенство между половете и политиките за борба с дискриминацията. Повечето държави членки са определили обективни критерии за допустимост — т.е. социално-икономически статус на лицето — за установяване на целевата група и крайните получатели, предотвратявайки дискриминацията на всяко ниво на разпределение на помощта. Някои ефективни практики, използвани през 2018 г., продължават да се използват и през 2019 г. В Германия се разпространяват информационни бюлетини за пола, използвани от партньорските организации като насоки за прилагане на мерките по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица и гарантиране на равенството между половете. Нидерландия си сътрудничи с асоциация, представляваща възрастни мигранти, за да гарантира, че подходът ѝ остава всеобхватен. Полша предоставя храна и съпътстващи мерки за задоволяване на нуждите на различни групи, например възрастни хора, бременни жени, бездомни лица или лица с увреждания. Въпреки че в Швеция подкрепата е насочена както към мъжете, така и към жените, тя се фокусира особено върху здравето на жените. Словакия гарантира, че мъжете и жените са представени в персонала на партньорските организации.

Редица държави членки посочват, че разпределят разнообразна и балансирана храна. В повечето случаи диетолози или съответните министерства (напр. Министерството на здравеопазването в България, Министерството на труда, семейството, социалните въпроси и равните възможности в Словения) оказват помощ при подготовката на пакетите с хранителни продукти. В Италия продуктите се избират, като се взема предвид необходимостта от адекватен прием на протеини и въглехидрати, характерни за средиземноморската диета. В Португалия пакетите с храни имат за цел да гарантират, че 50 % от енергийните и хранителните нужди на крайните получатели са задоволени и включват всекидневни порции от всяка от седемте групи храни, посочени в „Хранителното колело“²⁷.

Всички държави членки гарантират, че разпределените хранителни продукти отговарят на националните стандарти за безопасност и здраве. Освен това качеството на хранителните продукти се проверява често. Много държави членки допълнително се грижат за здравето на крайните получатели чрез съпътстващи мерки, които насърчават здравословния начин на живот.

За да се ограничат хранителните отпадъци, в пакетите с храни се включват продукти с по-дълъг срок на годност. Също така се взема предвид и капацитетът на складовете за съхранение. Например в Кипър разпределението на закуските се планира въз основа на прогнозния брой лица, които се възползват от тях, за да се избегне разхищаването на храна. Друг начин за справяне с хранителните отпадъци е събирането и разпределянето на излишъци от хранителни продукти.

---

²⁷ „Хранителното колело“ е ръководство за правилно хранене. Моля посетете уеб адрес <http://www.fao.org/nutrition/education/food-dietary-guidelines/regions/countries/Portugal/en> за повече информация.

Повечето държави членки отчитат в годишните си доклади за изпълнение, че са извършили действия, които са безопасни за околната среда. Във Франция например от участниците се изисква да предоставят информация относно емисиите на въглероден диоксид. Унгария има за цел да намали емисиите при транспортиране на храни, опаковане на топли ястия в топлоустойчиви пластмасови кутии и събиране на употребявани кутии. В Люксембург партньорските организации могат да кандидатстват и да получат знака за качество „SuperDrecksKëscht fir Betriber“, който удостоверява ангажираността на организацията към опазването на околната среда. Както вече бе посочено в доклада за 2018 г., Чехия използва екологично чисти продукти и насърчава използването на рециклирани материали (напр. тоалетна хартия, изработена от 100 % рециклиран материал).

Оценки

През 2019 г. най-малко седем държави членки (Белгия, България, Чехия, Германия, Франция, Полша²⁸ и Португалия) са оценили дейностите по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица. По-голямата част от тези оценки са насочени към оценяване на напредъка, постигнат по програмите по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица благодарение на тези дейности, като повечето дават положителна оценка. В България през 2019 г. са извършени две оценки, които подчертават, че разпределението на топли ястия и основни стоки е достигнало до най-уязвимите групи. Увеличаването на финансирането за разпределение на топли ястия допълнително увеличава броя на крайните получатели (вж. поле 2 по-долу)²⁹. Както и през последните години, Австрия е събрала обратна информация за предоставената помощ чрез въпросник; 99 % от анкетираните са били много удовлетворени или удовлетворени от пакета за започване на училище, и по-общо — от мерките, изпълнени чрез оперативната програма по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица.

Някои оценки предоставят полезни препоръки във връзка с периода на програмиране 2021—2027 г. Оценката, извършена в Белгия, съдържа препоръка, наред с други неща, да бъдат стандартизирани процедурите за установяване на лицата в най-неравностойно положение, поръчките и доставките да бъдат по-добре координирани и да се осигури по-голяма прозрачност и опростяване. Франция, чрез Генералния инспекторат по социални въпроси, е изготвила доклад относно борбата срещу продоволствената несигурност³⁰. В доклада се посочват предизвикателствата, които съществуват при прилагането на мерките по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, най-вече във връзка със системата за разпространение и подкрепата на доброволци и доброволчески организации. В доклада също така се предвижда консултация между заинтересованите страни за новия период на програмиране, който е бил задържан поради извънредното положение във връзка с COVID-19.

Карте 2. Дейности по оценка в Германия и България.

В Германия е извършена оценка на програмата по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, обхващаща всички аспекти на нейното

²⁸ <https://www.gov.pl/attachment/4c5afb14-e765-4181-ae72-bf19c437b29e>; <https://www.gov.pl/web/rodzina/informacja-i-komunikacja>.

²⁹ <https://asp.government.bg/bg/deynosti/operativna-programa-za-hrani/operativna-programa-za-hrani-2014-2020/dobri-praktiki-i-spodelyane-na-opit>.

³⁰ <https://www.igas.gouv.fr/IMG/pdf/2019-069R-P.pdf>.

изпълнение. Данните от мониторинга показват, че всички цели са надвишени и резултатите от оценката също са обещаващи. Оценката показва, че действията по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица очевидно дават възможност на групите в неравностойно положение да имат редовен достъп до услуги. Чрез интензивна работа за обхващане на повече хора, които в други случаи биха били изключени, могат да получат достъп до съществуващи услуги. Цифрите показват, че комуникацията между лицата, търсещи помощ или съвет, и организациите, които предоставят тези услуги, се подобрява, и броят на лицата, които имат достъп до тези услуги, се увеличава. Оценката е допълнена от конкретни проучвания на проекти. Като част от тази оценка са проведени интервюта на различни заинтересовани страни относно напредъка и резултатите. По-подробна информация за оценката ще бъде публикувана през 2020 г.³¹.

Външната оценка на програмата по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица в България заключи, че: i) разпределянето на пакети с хранителни продукти за лица, изложени на висок риск от бедност, разширява обхвата на програмите за социално подпомагане в страната; ii) няма доказателства за ненужна административна тежест, iii) има недостиг на средства за покриване на административните, транспортните и складовите разходи; iv) установяването на целевите групи, предлаганата подкрепа и съпътстващите мерки са уместни; v) програмата по линията на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица е последователна и допълва други национални програми за финансиране, напр. Фонд „Социална закрила“ и други политики за предоставяне на социални помощи в страната; и vi) програмата по линията на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица увеличава стойността на настоящата национална програма за подкрепа на обществените трапезарии.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Картината, получена от анализа на данните от мониторинга и годишните доклади за изпълнение за 2019 г., като цяло е сходна с тази, отчетена през 2018 г.

Финансовите ангажименти по програмата по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица възлизат на 608 милиона евро през 2019 г., малко под средното за периода 2016—2018 г. Съвкупните поети задължения за разходи за периода 2014—2019 г. достигнаха близо 3340 милиона евро или 74 % от общите ресурси по програмите (ЕС и национално съфинансиране). Плащанията за бенефициенти са намалели леко през 2019 г. Обратно, заявленията за плащане, подадени от държавите членки, са се увеличили значително, като междинните плащания на Комисията надвишават 38 % от общото разпределение за периода 2014—2020 г. до 31 декември 2019 г. (25 % до края на 2018 г.). С оглед на изложеното изглежда, че финансовото изпълнение по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица като цяло върви по план.

Повечето държави членки затвърждават постигнатите от тях резултати по отношение на предоставянето на подкрепата и отбелязват добър напредък при постигане на целите си. През 2019 г. 26 държави членки успешно са предоставили

³¹ Окончателният доклад (относно мониторинга и оценката) може да бъде свален от следния уеб адрес: https://www.bmas.de/SharedDocs/Downloads/DE/Internationales/ehap-abschlussbericht.pdf?__blob=publicationFile&v=1.

подпомагане по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица. Продоволствената помощ намалява леко в сравнение с предходната година, докато предоставянето на основно материално подпомагане продължава да нараства, като през 2019 г. са разпределени 42 % повече помощи в сравнение с 2018 г. В Италия през 2019 г. за първи път е извършено разпределение на основно материално подпомагане. Въпреки това продължават да съществуват някои проблеми по отношение на изпълнението, а именно забавяния, както и предизвикателства във връзка с логистиката, правните аспекти, достигането до целевите групи, наблюдението и оценката, както и липса на капацитет на партньорските организации. Повечето държави членки успяват да преодолеят тези трудности благодарение на сътрудничеството си с партньорски организации и други заинтересовани страни, въпреки че понякога са необходими изменения на програмата. Въпреки внимателното наблюдение на Комисията обаче Румъния не е предоставила подпомагане през 2019 г. поради институционални промени и постоянни проблеми с възлагането на обществени поръчки. Обединеното кралство се е оттеглило от оперативната програма за храни и/или основно материално подпомагане.

Според оценките почти 12,5 милиона души са се възползвали от подкрепата по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица през 2019 г. Подкрепата по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица се доказва като устойчива през годините. Подпомагането с хранителни продукти продължава да бъде най-често срещаният вид подпомагане. През 2019 г. над 12,2 милиона лица (93 % от общия брой крайни получатели) са получили подпомагане с хранителни продукти, а около 832 000 (6 %) са получили основно материално подпомагане, а почти 30 000 са участвали в програми за социално приобщаване (ОП II по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица). Както и в предходните години, жените представляват 49 % от всички крайни получатели. Децата представляват около 30 % от тези, които са получили подкрепа, а бездомните лица и лицата с увреждания представляват съответно 7 % и 5 %. Оценява се, че 10 % от всички подпомогнати са били мигранти, лица с произход от друга държава или лица от малцинствени общности, а 8 % са били лица на възраст 65 години или по-възрастни.

Както и в предходните години, от докладите става ясно, че гъвкавостта на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица е била от основно значение за неговото ефективно и ефикасно изпълнение. Партньорските организации са играли значима роля от гледна точка на познаването на целевите групи и достигането до тях. Фондът за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица обаче е помогнал също така на партньорските организации да станат по-ефективни, включително по отношение на сроковете за доставка и институционалното сътрудничество. Няколко закъснения по програмите се дължат на пречки, свързани с възлагането на обществени поръчки, срещани в предходните години. Освен това държавите членки и партньорските организации бяха в състояние да пренасочат целевите групи към по-дългосрочни услуги и това се оказа от съществено значение за установяване на взаимоотношения на взаимно доверие с крайните получатели.

Съпътстващите мерки са все по-използвани и по-разнообразни. Според годишните доклади за изпълнение на държавите членки, всички държави членки, участващи в ОП I, които са изпълнявали мерки по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица през 2019 г., са въвели съпътстващи мерки. Образователните дейности за насърчаване на здравословното хранене/семинарите по готварство все още са най-често срещаният вид съпътстваща мярка, последвана от пренасочване към съответните услуги и съвети за управление на бюджета на домакинствата. Много

държави членки изпълняват и други дейности, съобразени с техните собствени нужди. В по-общ план се е появил разнообразен набор от добри практики.

Като цяло държавите членки докладват, че спазват общите принципи. Всички гарантират, че достъпът до подпомагане е бил равен както за мъжете, така и за жените, и повечето подчертават, че не е имало дискриминация въз основа на пол, расов или етнически произход, религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация. Някои държави членки са положили усилия да гарантират, че съдържанието на хранителните пакети по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица съответства на исканията на партньорските организации и крайните получатели с цел да се избегнат хранителните отпадъци. Държавите членки полагат усилия да осигуряват колкото е възможно разнообразни и балансирани храни и обръщат специално внимание на съхранението и своевременната доставка, както и на използването на рециклирани материали. Тези аспекти помагат да се популяризира опазването на общественото здраве и да се постигат целите за опазване на климата и околната среда.

През 2020 г., след периода, обхванат от настоящия доклад, пандемията от COVID-19 значително промени обстановката, в която се изпълнява програмата по линия на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица. Икономическата и социална криза, която последва, засегна непропорционално определени групи и лица в неравностойно положение, включително най-нуждаещите се. Нови групи от лица, които преди са били в уязвимо положение, се оказаха в ситуация на бедност и социално изключване. Социалните ограничения, въведени за справяне с извънредната ситуация в здравеопазването, промениха начина, по който действат организациите, предоставящи храна и материално подпомагане.

В отговор на настоящата криза Регламентът относно Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица беше изменен два пъти през 2020 г. и 2021 г. във връзка с инициативите CRII, CRII+ и REACT-EU, с цел да се осигури по-силна подкрепа в началото на новия период на програмиране и да се улесни изпълнението на програмата.

С приближаването на края на периода на програмиране 2014—2020 г. на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица постепенно придобиват форма бъдещата структура и управление на новия фонд. През периода 2021—2027 г. Фондът за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица ще стане неразделна част от ЕСФ+, интегрирайки по този начин допълнително вниманието, което се отделя на борбата с най-тежките форми на бедност, в рамките на по-широки стратегии за социално приобщаване и финансиране. Програмите по линия на ЕСФ+ ще бъдат от основно значение за подпомагане на икономическото и социалното възстановяване след пандемията от коронавирус, както и за насърчаване на справедлив преход към неутрална по отношение на климата икономика в съответствие с амбициите на Европейския зелен пакт³² и в комбинация с Фонда за справедлив преход³³. Тази програма също така ще бъде от ключово значение за изпълнението на Европейския стълб на социалните права³⁴.

³² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:52019DC0640>.

³³ https://ec.europa.eu/regional_policy/bg/newsroom/news/2020/01/14-01-2020-financing-the-green-transition-the-european-green-deal-investment-plan-and-just-transition-mechanism.

³⁴ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=bg&catId=1226&furtherNews=yes&newsId=9524>.